

Абикова А.К.

АНГЛИС ТИЛИН ҮЙРӨТҮҮДӨ ФИЛЬМДЕРДИ КОЛДОНУУ

Абикова А.К.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ФИЛЬМОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ

А.К. Abikova

USING FILMS IN TEACHING ENGLISH

УДК: 372.8(575.2)(04)

Автор макаласында англис тилин үйрөтүүдө фильмдерди колдонуу эң жакшы ыкмалардын бири экендигин далилдеп, анын этаптарын ырааттуу ачып көрсөтөт. Фильмдерди колдонуу студенттерге тил үйрөнүүгө стимул берет, кызыгын арттырат, төрт коммуникативдик иш аракетти тең камтыйт, өз алдынча иштөөсүнө шарт түзөт жана дүйнө таанымын кеңейтет деген жыйынтыкка келет.

Негизги сөздөр: фильм, маалымат, кабыл алуу, этап, контекст.

The author of the article proves that using films in teaching English is the one of the best methods. The stages of using films are clearly shown. Author comes to the conclusion that using films in learning English can give boost to the students, arise interest, include for types of communicative activity, create conditions for independent work and broaden the outlook of the students.

Keywords: film, information, perception, stage, context.

Автор научной статьи на основе исследования доказывает, что использование фильмов в обучение иностранному языку один из лучших методов. Выделяется основные этапы использования фильмов. Автор приходит к выводу, что использование фильмов в изучении английского языка служит сильным стимулом к изучению иностранных языков, вызывает интерес, в нём задействованы четыре вида коммуникативной деятельности, создает условия для самостоятельной работы обучаемых, расширит кругозор.

Ключевые слова: фильм, информация, восприятие, этап, контекст.

Азыркы кезде англис тилин үйрөнүү жана ал тилде эркин сүйлөө учурдун кечиктирилгис талабы. Англис тилин окутуунун бир канча ыкмалары колдонулуп келет. Анын ичинен англис тилин үйрөтүүдө фильмдерди колдонуу ыкмасы биздин кызыгыбызды арттырып, ушул макалада чагылдырылмачкы.

Тил үйрөнүүдө техникалык каражаттардын мааниси өтө чоң. Алардын арасында көркөм фильмдер, видео көрсөтүүлөр жана атайы билим берүүчү көрсөтүүлөр тил үйрөнүүнүн негизги каражаттары. Аларды колдонуу коммуникативдик методиканын ишке ашышына алып келет, т. а., студент чет элдин маданиятын үйрөнөт, тил үйрөнүүдө өз алдынчалыгы калыптанат жана кызыгын артат [1:21].

Азыркы учурда чет тили мугалиминин окутуудагы эң кеңири жайылтылган, универсалдуу жана ар кимге жеткиликтүү техникалык каражат – компьютер болуп эсептелет. Ал бир эле учурда угууну жана көрүүнү камсыз кылат. Көркөм фильмди киргизүү

адаттагы сабакты жандуу жана кызыктуу кылат. Ошондой эле сабакта видеолорду колдонуу студенттердин дүйнө таанымын өстүрөт, тилдик корун кенейтет жана өлкө таануучулук билимин арттырат.

Видеофильм бир гана маалымат берүүчү булак эмес экенин белгилей кетишибиз керек. Видеофильмди колдонуу студенттин назары жана эске тутуусу сыяктуу психикалык иш-аракеттеринин өсүшүнө түрткү берет. Фильмди көрүп жатканда аудиторияда жагымдуу атмосфера пайда болот. Фильмге карата мурда коюлган талаптан улам, көңүл койбогон студент да аны түшүнүүгө аркет кылат. Демек ал студенттин эске тутуу процессине да таасирин тийгизет. Маалымат кабыл алуунун ар түрдүү каналдарын колдонуу (угуу, көрүү, мотордук кабыл алуу) дүйнө таануучулук жана тилдик материалдардын бекемделишине оң таасирин тийгизет.

Демек, үйрөтүүчү фильмдердин студенттерге тийгизген таасиринин психологиялык өзгөчөлүктөрү окуу процессинин интенсивдүү болушуна өбөлгө түзүп, окуучулардын коммуникативдик компетенциясынын түзүлүшүнө ыңгайлуу шарт түзүп берет [1:22-23].

Видеофильм студенттерге абдан күчтүү эмоционалдык таасир тийгизет, көргөн көрүнүшкө карата жеке мамилесинин пайда болушуна көмөк берет. Видеофильмдин дагы бир артыкчылыгы болгон чындыкты тикеден-тике чагылдырышы, (эгер телеберүү же телешоу болсо) алып баруучунун көрүүчүлөр менен баарлашуусунун өзгөчө манерасы, чоңойтулган пландын колдонулушу, маалыматтын так берилиши, түстүүлүгү, музыканын коштоосу. Экранда болуп жаткан нерсеге абдан жакшы көңүл бурууда кадимкидей (кадимки тилдик чөйрө – бул берилген тилдин фактысында белгилүү тилде сүйлөгөн адамдардын турмушун, тарыхын, маданиятын, салтын чагылдырган кептик жана кептик эмес шарттардын жыйындысы) жанында тургандай сезилет [3:220-221].

Сабакта видеону колдонуу төмөндөгүдөй бир нече маселелердин чечилишине жардам берет:

1. студенттердин окууга болгон кызыгын арттыруу,
2. тил үйрөнүүнү тездетүү,
3. студенттердин өз алдынчалыгын өнүктүрүү,
4. студенттердин билиминин сапатын жогорулатуу.

Англис тилин үйрөтүүдө колдонууга боло турган видеолордун түрлөрү көп. Ал жарнамалык түр-

мөк же белгилүү адам менен баарлашуу, мультфильмдер же дүйнөлүк блокбастерлерден сюжет, телеберүүлөрдүн же жаңылыктардын үзүндүлөрү болушу мүмкүн. Илимий методикалык адабияттарда видеоматериалдардын бирдиктүү карманган классификациясы деле жок. Жаңы технологияларды жана интернетти колдонуп керектүү маалыматтарды атайы жабдууга көчүрүп алса болот.

Видео материалдарды маалымат берүү стилине жараша төмөнкүчө бөлсө болот:

- а) көркөм (мультфильмдер, түрдүү көркөм фильмдер, спектакльдердин үзүндүлөрү);
- б) илимий-популярдык, публицистикалык (интервью, документалдык жана үйрөтүүчү фильмдер);
- в) маалыматтык (жарнама, жаңылыктар, телеберүүлөр, видеотүрмөк жаздыруулары);
- г) өлкө таануучулук (видеоэкскурсиялар).

Методикалык пландагы негизги видео материалдарга төмөнкүлөр кирет:

1. атайын тил үйрөтүүгө багытталган (видео курстар жана фильмдер);
2. атайы тил өкүлдөрү үчүн, аларга көркөм фильмдер жана түз эфирдеги теле берүүлөр;
3. мугалимдердин же студенттердин өздөрү иштеп чыккан.

Видеону ийгиликтүү колдонуу чет тилге үйрөтүүнүн дээрлик баардык этабында ишке ашышы мүмкүн [2:63]:

- а) тилдик материалды чыныгы контекстте презентациялоодо;
- б) ар түрдүү кырдаалда тилдик материалды бектитүүдө жана машыгууда;
- в) оозеки кептик баарлашууну өнүктүрүүдө;
- г) чет элдик маданиятты үйрөнүүдө жана маданият аралык айырмачылыктарды ачып көрсөтүүдө.

Видео оозеки сүйлөөдө кандай стимул берсе, жазууда да ошондой стимул берет. Жанрдык – тематикалык видео материалдардын мүнөзүнө жараша төмөндөгүдөй билимдер сунушталышы мүмкүн:

- а) видео эпизоддун каармандарынын биринин өмүр баянын ойдон чыгарып жазуу;
- б) досуна кат түрүндө видео эпизодду сүрөттөп жазуу;
- в) көргөн жаңылыктын негизинде спорт көрүүчүсүнүн атынан билдирүү жасоо;
- г) видео фильмге кыскача жарнама жазуу, көркөм фильмге пикир жазуу;
- д) мугалим сунуштаган 10 фразаны колдонуп видео эпизодду сүрөттөгөн кыскача аңгеме жазуу.

Англис тилин үйрөтүүнүн маанилүү маселелеринин бири сүйлөөгө үйрөтүү болгондуктан, англис тил сабагында видеону колдонуунун максаты сүйлөө жана жазуу. Видео материалды берүүдө бардык методисттер аны бир нече этапка бөлүшөт. Алсак, Ю.А. Комарова дагы аны төмөндөгүдөй этаптарга бөлгөн:

- 1-этап: видео фрагмент – мазмундуу таяныч (ВФ–1);
- 2-этап: видео фрагмент – маанилүү таяныч (ВФ–2);
- 3-этап: видео фрагмент – стимул (ВФ–3).

Ар бир этапта видео фрагменттин кызматын эске алып Ю.А. Комарова монологдук айтылыштын түзүлүшүн мындай деп бөлгөн:

- 1-этап: 1 – ВФ таянып өзүнүн оюн монологиялык формада билдирүү;
- 2-этап: 2 – ВФ таянып монологду өнүктүрүү стратегиясын жайылтуу;
- 3-этап: 3 – ВФ таянып монолог түрүндө айтууну билүү.

Ар бир этапта Ю.А. Комарова акырындык менен татаалдаша турган көнүгүүлөр жыйындысын сунуштайт. Бир үндүк жолчого өтсө, бир видео жолчого өтөт, кээде бир убакта эле үндүк жолчо жана видео жолчого өтүп кетет. Үндүк кана жолчону колдонууга болгон төмөнкү тапшырманы сунуштаган [4:13]:

- уккула, экранда эмне болуп жаткандыгын элестеткиле;
- уккула, бул персонаж жөнүндө эмне айта аласыңар, аны кандай элестетесиңер, карагыла, салыштыргыла;

Видео жөнүндө бир аз маалымат берүү үчүн төмөндөгүдөй тапшырмалар берилиши мүмкүн:

- көргүлө, көрбөгөндөргө айтып бергиле;
- көргүлө, үн коштогула;
- көргүлө, ситуация аткарып бергиле;

Й.Вегаге үнү коштолгон жана коштолбогон видео фильмди демонстрациялоого байланыштуу көнүгүүлөрдүн бир нече циклин белгилейт [4:13]:

1 – этап: даярдоо. Бул этапта фильмде сүрөтү көрсөтүлбөй, үнү гана угулган диалогдор боюнча көнүгүүлөрдү иштөө; мазмуну боюнча суроолор түзүлөт.

2 – этап. Фильмди көрсөтөөрдүн алдында топторго бөлүнүп, интерактивдүү көнүгүүлөрдү иштөө. Аларга төмөнкүлөрдү камтыйбыз:

- Brainstorming (мээге чабуул);
- сценарийди толук иштеп чыгуу;
- фильмдин аталышын талкуулоо.

3 – этап. Фильмди үнү жок көрүү:

- кино лентасындагы бир эпизодду же окуяны сүрөттөө (стоп-кадр);

- кийинки эпизодду алдына ала, божомолдоп айтуу.

4 – этап. Фильмди үнү менен көрүү:

- сунушталган сөздөр тизмесинен студенттер «көргөн» жана «уккан» сөздөрдү белгилөө;

- фильмдин мазмуну боюнча талкуу үчүн суроолорду түзүү;

- видеофрагменттин текстин жана мазмунун топ ичинде биргелешип түзүү;

5 – этап. Видеофильмди көргөндөн кийинки көнүгүүлөр:

- көнүгүүлөрдү фильмдеги окуялардын өнүгүшүнө жараша бөлүштүрүү;
- суроолорго оозеки же жазуу түрүндө жооп берүү;
- тексттеги калтырылып кеткен сөздөр менен иштөө;
- жекече видеофильм тартуу.

Видеофильм менен иштөөнүн Ю.А. Комарова менен Й. Вехаге тарабынан эң ырааттуу түзүлгөн этаптарын тыкыр иликтеп чыгып, көркөм фильмди колдонуп сабак өтүүнү өзүбүз бир нече этаптарга бөлүштүрүп сунуштаар элек:

1. даярдоо этабы (тийиштүү көрсөтмөлөрдү берүү) (pre-viewing);
2. фильмди кабыл алуу учуру (pre-viewing);
3. негизги мазмунун түшүнгөнүн же түшүнбөгөнүн текшерүү ((post) after-viewing);
4. оозеки кебинин өнүгүшү, чыгармачылык этап.

Эгерде көп убакытты талап кылган көркөм фильм болсо, аны студенттердин өз алдынча иши катары бир нече күндө аткарууга берсе болот.

Жыйынтыктап айтканда, англис тилин үйрөтүүдө фильмдерди колдонуу, биринчиден, студенттердин кызыгуусун арттырат. Экинчиден, фильмдин контекстинен тааныш эмес сөздөрдү божомолдоп түшүнүү жөндөмдүүлүгүн өнүктүрүп, тилдик корун кеңейтет, үйрөнүп жаткан тилдин өлкөсүнүн салт-санаасын, үрп-адатын билүүгө мүмкүнчүлүк берет жана коммуникативдик бардык төрт иш аракет ийгиликтүү ишке ашат (аудирование, сүйлөө, окуу

жана жазуу). Үчүнчүдөн, студент чет тилин үрөнүүнүн кийинки этабында пайдасын тийгизүүчү абдан керектүү маалыматтарды ала алат дагы, өз алдынча иштөөсүнө өбөлгө түзөт. Белгилей кетчү эң негизги нерсе, студенттин билиминин сапатын жогорулатат жана аны практикада колдонууда стимул берет.

Адабияттар:

1. Барменкова, О.И. Видеозанятия в системе обучения иностранной речи / О.И. Барменкова // Иностранные языки в школе. – 1999. – №3. – С. 20-25.
2. Леонтьева Т.П. Опыт и перспективы применения видео в обучении иностранным языкам / Т.П. Леонтьева // Нетрадиционные методы обучения иностранным языкам в вузе: материалы респ. конференции. – Минск, 1995. – С. 61-74.
3. Практический курс методики преподавания иностранных языков / Андреасян И.М. [и др.]; под общ. ред. И.М. Андреасян. – Минск: Тетра Системс, 2009. – 288с.
5. Смирнов И.Б. Развитие устной речи учащихся на основе аутентичного художественного фильма / И.Б.Смирнов // Иностранные языки в школе. – 2006. – №6. – С.11-14.

Рецензент: к.филол.н. Апаев С.Х.